

JOSLENI
EPISCOPI SUESSIONENSIS
EXPOSITIO
SYMBOLI ET ORATIONIS DOMINICÆ.

(MARTÈNE, *Ampl. Collect.*, ex ms. Marchianensis monasterii.)

OBSERVATIO PRÆVIA.

Sequentem Josleni episcopi SueSSIONENSIS Expositionem Symboli et orationis Dominicæ descripsimus ex perveſto codice Marchianensis monasterii. Fuit autem Joslenus tam sæculari quam litterali scientia præditus, ut scribit Gaufridus monachus Clarævallis S. Bernardi notarius, in historia concilii Remensis; Ludovici VII Francorum regis una cum Sugerio S. Dionysii abbate consiliarius; ab Eugenio papa III cum S. Bernardo ad Guillelmum Aquitanie ducem et Pictaviensem comitem pro schismatis extinctione missus legatus; ad quem exstant plures Eugenii, S. Bernardi et Sugerii epistolæ, et a Nicolao monacho in vita S. Gaudefridi episcopi Ambianensis hoc decoratus elogio: Joslenus archidiaconus ante Bituricensis et magister celeberrimus Parisiensis, Pater justitiæ et multorum cœnobiorum, hostis vitiorum et castitatis cultor præcipuus. Et certe si ordinis Præmonstratensis annalistæ credimus, quinque ejusdem ordinis abbatia ejus opera constructæ fuerunt in diœcesi SueSSIONENSIS. Sed et celeberrimum ordinis Cisterciensis monasterium Longi-Pontis eundem agnoscit fundatorem.

INCIPIT

EXPOSITIO JOSLENI SUESSIONENSIS EPISCOPI
IN SYMBOLO.

I. Symbolum et Orationem Dominicam, ut tibi A est exposita transmitterem, sicut in ecclesiis soleo prædicare, postulavit fraternitas tua. Moderato siquidem usus es temperamento. Quis enim plene aut intelligere aut exponere potest Dominicam Orationem, quam divina sapientia, non per prophetam, non per apostolum, sed proprio ore ipsa dictavit? Symboli quoque sacramenta profunda sunt, et sacro tecta velamine. Attamen cum de fonte bibimus, mitigamus sitim, etsi totum fontem non glutiamus. Sicut ergo populis ad intelligentiam exponere soleamus et tu postulas, Spiritu sancto dictante, dicere tentabimus. Et prius de Symbolo agendum videtur.

II. In Symbolo enim fidem quam ad Deum habemus, et quam fideles ei simus ostendimus, ut per Dominicam Orationem audacius postulemus. Jesus enim non nisi fidelibus se credit, nec nisi summa largitur. Infidelis autem importunus petitor est, citoque passurus repulsam. Symbolum nomen

est compositum ex *syn* græca præpositione et *bolo*. *Syn*, id est cum, unde quod nos *conjuga*, Græcus *synjuga* dicit. *Bolos* bucata est, id est quantum panis vel cibi bucca simul capit. Sicut ergo multi convivæ confram faciunt, id est commune convivium, et unusquisque pro se ponit, ita et sancti apostoli fecisse noscuntur. Post Ascensionem namque Domini et adventum Spiritus sancti, qui eos omnem docuerat veritatem, impleturi mandatum Christi, quo jusserat: *Ite in orbem universum prædicare evangelium, qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur* (Marc. xvi, 15). ne discors esset fidei prædicatio in numerosis apostolis, antequam dividerentur, convenerunt. Confram spirituales confecerunt, id est symbolum, in quo quidem non omnes partes fidei specialiter complexi sunt, sed XII tantum sententias, sicut ipsi XII erant, substituto jam Matthia pro Juda, ita ut unusquisque suam poneret. Quisquam? nondum in canonica Scriptu-

ra legisse me memini. Hæc vero pernecessariæ sunt, ut his creditis, si in aliis non erret, salvari quis possit, sine his vero nemo ad salutem venerit postquam ad intelligibilem ætatem pervenerit. Dicit Athanasius : *Hæc est fides catholica, quam nisi quisquis fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.* Fides namque omnium bonorum est fundamentum, humanæ salutis nuntium, et impossibile est sine fide quemquam placere Deo; sed, si quis non ambulat per fidem, non perveniet ad speciem. Discat ergo quisquis baptizatur symbolum cum ad intelligibiles venerit annos. Patrini quoque dent operam ut filiioli sciant. Fidejussores enim inde ad Deum effecti sunt, cum pro eis in baptismo responderunt. Quacunque autem lingua doceantur vel discant curandum non est, dum firmiter credant.

Symboli duodecim articuli.

III. Duodecim vero sententiæ quæ conficiunt symbolum sic distinguendæ videntur, ut prima sit : *Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ.* Secunda : *Et in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum.* Tertia : *Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine.* Quarta : *Passus sub Pontio Pilato, mortuus et sepultus, descendit ad inferos.* Quinta : *Resurrexit a mortuis.* Sexta : *Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, inde venturus est judicare vivos et mortuos.* Septima : *Credo in Spiritum sanctum.* Octava : *Sanctam Ecclesiam catholicam.* Nona : *Sanctorum communionem.* Decima : *Remissionem peccatorum.* Undecima : *Carnis resurrectionem.* Duodecima : *Vitam æternam.* Fides quidem quæ per Symbolum demonstratur, in corde fidelis habet fundamentum, ibique plene cognoscitur eam qui scrutatur renes et corda. At legisti : *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem (Rom. x, 10),* sed non tamen ei qui profert, sed eis qui audiunt. Nam, cum multi per verba fidem suam alternatim cognoscunt, augetur charitas et multitudinis credentium fit cor unum et anima una. Est ergo fides, et semper corde servanda, et cum oportuerit voce promenda, juxta illud : *Non appareas in conspectu Dei vacuus (Exod. xxiii, 15).* Semper enim Deo si non voce, vel corde offerenda est fides. Dicit ergo qui audet : *Credo in Deum;* si verum dixerit, beatus est : *Justus enim ex fide vivit (Rom. i, 17).*

Credere Deum, credere Deo, credere in Deum quid differant. In Deo unitas essentiæ, trinitas personarum.

IV. Non dicit *Credo Deum,* id est quia Deus est, nec dicit *Credo Deo,* id est quia verax est. Sic enim credere non sufficit ad justitiam, quia et sic dæmones credunt et contremiscunt. Sed dicit *Credo in Deum.* Hæc oratio quemdam processum fidelis animæ significat, cupientis hæere Deo per dilectionem, et consummari in ipsum per bonam operationem atque voluntatem. Si dicat hoc crimi-

nalibus peccatis irretitus, mendax est; dum his servit, non proficit in Deum, sed deficit a Deo. Veritati per mendacium placere non potest, imo mentiendo perniciosus sibi est. *Os enim quod mentitur occidit animam (Sap. i, 11).* Scrutetur ergo quisquis se antequam hoc dicat, et si in crimine vel in criminis voluntate se invenerit, potius sileat. Quod si statim pœnituerit, et omni bona voluntate ad Deum se converterit, dicat secure *Credo in Deum.* Deum singulariter dicit, ad distinctionem idolorum, quæ gentiles deos credebant. Non enim est Deus nisi unus, dicente Moyse : *Audi, Israel, Deus tuus unus est (Deut. vi, 34).* Sed, quia ille unus Deus est tres personæ, subdistinguit dicens *Patrem;* ac si diceret : illum unum Deum credo *Patrem,* illum unum Deum credo *Filium,* illum unum Deum credo *Spiritum sanctum,* id est illum unam essentiam esse tres personas, illas tres personas esse unam essentiam, non plures. Si nondum intelligis, crede, et intelliges. Non prius est intelligere, quam credere, sed *a mandatis tuis intellexi (Psal. cxviii),* nec fides proficit usque ad justificationem, quæ prius intelligitur per humanam rationem. Fides enim non habet meritum, cui ratio humana præbet experimentum. Si narrante aliquo quæ dicit intelligas, non habet tibi gratias, si credas. Quod si nondum intellexeris, et tanti facias auctorem, ut discredere non possis quæ dicat, merito tibi gratus est. Hic est Ions in quo non communicat alienus. Judæus aut gentilis trinitatem in unitate, et unitatem in trinitate etiam audire abhorret, ideoque credere detrectat, unde fit ut in præsentis sæculo non consequatur justificationem quæ habetur per fidem; et in futuro non possideat vitam æternam, ut repetamus : *Justus ex fide vivit (Rom. i, 17).* Sed revertamur ad expositionem. *Patrem* dicit, quia ante tempora coæternum sibi genuit *Filium.* *Omnipotentem creatorem cæli et terræ,* id est qui per omnipotentiam suam conditor est coelestium et terrestrium, id est visibilium et invisibilium. Si quæras, cum sit *Filius omnipotens,* et *Spiritus sanctus omnipotens,* quare ad *Patrem* adjunxit *omnipotentem,* et non ad *Filium,* non ad *Spiritum sanctum* dici potest? Quædam senii debilitas innui solet per paternitatem, ut fortiores sint juniores filii quam parentes seniores. Sed talis non est, non imminuit potentiam, qui sibi conservat omnipotentiam.

Secunda pars Symboli exponitur.

V. Sequitur : *Et in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum.* Et conjunctio repetendum innuit *Credo,* ut dicatur : *Et credo in Jesum Christum :* quibus modis supra distinximus quid erat credere in Deum Patrem, iisdem prorsus intellige credendum esse in *Filium,* quia, cum æqualis sit Patri majestate, non debet minor esse in honore, ut sit credere in *Filium* promoveri in ipsum per bonam operationem atque voluntatem, ut eidem uniamur per charitatem. Nec vacant nomina quæ

nomen præcedunt et subsequuntur, sed quasi quidam stimuli sunt promotionis nostræ in Filium; ac si diceret: Jure sicut in Patrem credendum est nobis in Filium, quia et Jesus, id est Salvator noster est, de potestate diaboli salvans nos, et Christus, id est unctus nosier. Duæ personæ inunguntur, rex et sacerdos. Filius Dei rex noster est per hoc mare magnum et spatiosum, id est mundum regens nos; et pontifex pontem nobis faciens crucem suam, per quam de mundo hoc transeamus ad ipsum, juxta illud: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, etc. (Matth. xvi, 24.)* Filium ejus unicum, ac si dicat: Cum sint multi filii Dei, juxta quod dicitur in Evangelio Joannis: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus (Joan. 1, 12).* Filius iste unicus ejus est consubstantialis et coæternus, unice genitus, ita ut non pars divinitatis a Patre derivet in Filium, et pars remaneat in Patre, sed in Patre totus Filius, et totus in Verbo Pater. Quod si ita distinguas, Filium ejus unicum Dominum nostrum, congrua est sententia. Ac si dicat: Filius iste in quem credendum est, Dominus noster est, non illa tantum communi dominatione, qua Pater est Dominus, Filius est Dominus, Spiritus sanctus est Dominus, sed singulari quadam et unica, qua proprio sanguine nos emit, juxta illud: *Empti enim estis pretio magno (I Cor. vi, 20),* quia Pater incarnatus non est, unde posset fundere sanguinem, nec Spiritus sanctus unde sustineret passionem.

Symboli tertius articulus. Peccatum originale. Voluptas pœna originalis peccati. Christus conceptus cooperante tota Trinitate.

VI. *Qui conceptus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine.* Convenienter sine interpositione videretur debere sequi, *Credo in Spiritum sanctum,* ut quia in solam Trinitatem, quæ est unus Deus, et non in aliud credendum est, postquam dictum erat, *Credo in Patrem, credo in Filium,* congrue diceretur, *Credo in Spiritum sanctum* qui tertia persona est in Trinitate. Verum incongruus esset ordo verborum. Nam præmisso *Credo in Spiritum sanctum,* si sequeretur *qui conceptus est de Spiritu sancto,* potius referri videretur conceptio ad Spiritum, de quo proxime dictum erat, quam ad Filium, de quo remotius. Ideoque, postquam dictum est *Credo in Filium,* sine alterius interpositione, *qui,* subaudis Filius, *conceptus est de Spiritu sancto.* Omnis qui ex coitu maris et femine concipitur, in peccato concipitur. Ipsa enim voluptas quæ in coitu sentitur, nec in primis parentibus, nec in eorum sobole unquam esset, si illi priores non peccassent: quia ubi peccaverunt, in pœnam peccati voluptas ista propagata est, unde fit ut qui in ea concipiuntur, ita infiziantur originali peccato, cujus ipsa voluptas pœna est, ut perpetuo damnentur, nisi prius sacramento baptismalis eis subveniatur, juxta quod in Evangelio dicitur: *Nisi quis renatus fue-*

rit denuo, non introibit in regnum cœlorum (Joan. iii, 5). Et David de legitimo matrimonio natus erat, et tamen dicit: *Et in peccatis concepit me mater mea. (Psal. l, 7).* Ne ergo occurrat tibi illa peccati conceptio, cum audis *qui conceptus est,* statim adjungit, *de Spiritu sancto,* id est non ex sanguinibus, non ex voluntate carnis, non ex voluntate viri, sed ex Spiritu sancto; iste conceptus est, adeo ut nullam voluptatem, quæ pœna est originalis peccati, in conceptione ista perpessa sit Virgo, sicut nec Eva si concepisset ante peccatum. Quamvis hoc deificum magis et multo magnificentius comparari non potest. Dicit, uxor concepit de viro, non ita intelligas, quia Maria concepit de Spiritu sancto, sed intellige id quod hujus conceptionis auctor fuit Spiritus sanctus, ut ipso illustrante et sanctificante cor Virginis, caro Christi de sola carne B. Mariæ concepta sit, nulla sementivæ carnis origine extrinsecus operante. Sicut enim vermis calefaciente sole de puro limo nascitur, sic Christi corpus de sola carne Virginis propagatur; unde se carni comparans, per Psalmistam dicit: *Ego sum vermis et non homo (Psal. xxi, 7),* id est conceptus more vermis de sola terra, non de admistione alterius seminis, et non more hominis, qui non nisi commistione seminum maris et femine concipi solet. Et attende quia non sic dicitur conceptus de Spiritu sancto, quod ab hac operatione alienus sit Pater et Filius; quia quorum est una natura, et eadem essentia, non potest esse diversa operatio. Cooperante ergo tota Trinitate, conceptus iste factus est, ita ut ineffabili quodam generationis argumento ipse Filius esset in Virgine creator sui, qui se per Patrem et Spiritum sanctum operabatur creandum. Licet autem tota Trinitas sacramentum istud operata sit, de Spiritu sancto tamen mentio facta est, quia per procedentem ab utroque, uterque unde procedit convenienter subintelligi potuit.

Christus natus intacta matris integritate.

VII. *Natus ex Maria Virgine.* Sicut singularis conceptus peccato non infecit virginem, ita singularis nativitas non corrumpit virginitatem, quia, sicut uterum matris non aperuit conceptus, sic nec aperuit partus; sed, sicut virgo fuit ante conceptum et partum, eadem perseveravit post conceptum et partum. Quæri potest cur Deus humanam naturam assumpturus, de massa corrupta in Adam voluit eam accipere, et non potius eam creare novam, neque de patre neque de matre, sicut fecerat Adam. Sed multo mirabilius fuit eam assumere incorruptam, quam si incorruptam creasset, nulla præcedente corruptione. Assumpsit autem eam de sola muliere, quia sexus muliebris videbatur indignior misericordia et redemptione propter Evam, quæ prima traxit virum in mortem et secuturam ejus sobolem. Traxit autem non ex seductione. Mulier enim seducta fuit. Adam vero est seductus, sed sciens maluit parere uxori in malum, quam eam offendere. Illic est pars tertia.

Pars quarta, Christi ignominiosa complectens.

VIII. *Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus et sepultus, descendit ad inferos.* Ignominiosa Christi in parte quarta collocantur, juxta quod ait Apostolus: *Nos prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, nobis autem Dei virtutem et Dei sapientiam. Nam quod infirmum est Dei, fortius est hominibus (I Cor. 1, 23).* Pilati mentio non ad aliquam personæ dignitatem, sed ad solam temporis determinationem imponitur. Multi enim fuerunt Jesu, sed ut determinetur quis sit ille Jesus, in quem credendum sit, qui conceptus de Spiritu sancto, natus sit ex Maria Virgine, apponit, *passus sub Pontio Pilato*, ac si dicat: Ille est qui passionem sustinuit, Pontio Pilato procurante Judæam. Solent enim tempora per principes determinari. Passus ergo est naturaliter impassibilis Deus in assumpta passibili natura, ut humanum genus quod passionibus subiacebat, ad impassibilitatem reformaret, juxta quod dicitur: *Oportebat pati Christum et ita intrare in gloriam suam (Luc. xxiv, 46).* Ac si dicat: *In hoc fuit opportuna Christi passio, per quam effectum est, ut cum omnes resurrexerunt fideles, immortales resurgant impassibiles, quæ est gloria resurrectionis.*

Crucis supplicium, ignominiosissimum. Cur in cruce Christus voluerit mori.

IX. *Crucifixus.* Ignominiosissimum erat genus mortis quod per crucem infligebatur. Unde legitur: *Morte turpissima condemnemus eum (Sap. 11, 20).* Voluit ergo crucifigi, ut a cruciatibus æternis nos liberaret, et ad vitam æternam transferret. Quia enim diabolus in eum extenderit manum præsumptive, in quem nullum jus poterat habuisse, utpote qui peccatum non fecit, nec in eo conceptus est, jure amisit dominium quod super humanum genus sentiebatur extendisse et exercuisse. Potuit alio genere mori Jesus, sed nullum quam crucis fuit convenientius, quia enim infideles mortem Christi quasi alterius damnati inutilem existimabant, in ipso genere passionis ostensum est utilissimam eam esse, quæ et cælo gaudium et inferno remedium et toti mundo pararet redemptionem. Nam, cum de inferno beatorum animas qui eam exspectabant extraxit, et paradysum aperuit, et ipsis remedium angelis, de eorum societate multiplicavit gaudium: quod significari potuit per sublimitatem crucis, in qua titulus scriptus est, et per partem quæ in profundo terræ fixa est. Quod vero toti mundo profutura esset, ex eo notari potuit quod alia pars crucis respexit orientem, alia occidentem, alia austrum, alia septentrionem, ut per hoc inveniret, quatenus omnibus, qui diversas mundi partes habitant, nisi in eis remaneret, sufficientem reportaret redemptionem. Sacramenta crucis exsequi formidamus, profunda enim nimis sunt et nocitura compendio.

A *Per triduanam Christi sepulturam tria in nobis peccata destructa.*

X. *Mortuus.* Vera quippe morte mortuus est, sicut vera nativitate natus, ut nos ab æterna morte liberaret, et per mortem temporalem vitam nobis conferret æternam. *Et sepultus.* Ideo sepeliri voluit, ut nos sibi vitiis et concupiscentiis suis consepeli- ret. Unde dicit Apostolus: *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in mortem ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum ipso per baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gratiam, ita et nos in novitate vitæ ambulemus (Rom. vi, 4).* Id est omni vetustate deposita, conformemur Christi similitudini, ut per trinam baptismi mentionem et triduanam Christi sepulturam, tria in nobis destruantur genera peccati consensus, actus et consuetudinis. In quo quidem vetus homo noster cum ipso crucifixus est.

Descendens Christus ad inferos sanctis paradisi januam aperuit.

XI. *Descendit ad inferna.* Non fuit otiosa illa tridui mora inter mortem et resurrectionem, quoniam, dum corpus jacuit in sepulcro, anima descendit in infernum, ut animas sanctorum, qui istam exspectabant redemptionem, secum duceret in paradysum, et paradisi porta, quæ in pœnam ab initio cunctis clausa fuerat, remoto cherubim, qui in introitu paradisi cum flammeo gladio positus fuerat, tunc aperta fuit, ubi simul intrarent boni, nec præcesserunt Johannes Baptista et SS. Innocentes latronem, qui audierat a Domino: *Hodie mecum eris in paradiso (Luc. xxiii, 43).* Attende quod anima Christi licet separata fuerit a corpore, quantum distat infernus a sepulcro, unio tamen personæ divinitatis et humanitatis in Christo, postquam semel inita est, non desiit, nec desinet esse, nec remota a corpore velamine potuit esse divinitas, quæ ubique est juxta Psalmum: *Si ascendero in cælum, tu illic es; si descendero in infernum, ades (Psal. cxxxviii, 8).* Si adhuc plene non intelligis, crede. Hæc ergo infirma Christi superant omnem fortunam mundi.

Qua ratione Christus tertia die post mortem resurrexisse dicendus est.

XII. *Tertia die resurrexit a mortuis.* Sexta feria crucifixus vel circa horam ix emisit spiritum, ita per ultimam partem vi feria, quin etiam et per totum sequens Sabbatum et circa primam partem Dominicæ, quæ dicitur prima Sabbati resurrexit Dominus, et sic vera est sententia: *Tertia die resurrexit a mortuis*, non quod tres dies integri transcurrissent, sed trium dierum aliquæ partes. Surrexerant multi ante Christum, sed postea resoluti sunt in mortem. Lazarus resuscitatus est, et episcopus factus, rexit Ecclesiam (1) Jerosolymorum. Iterum autem mortuus est: *Christus vero resurgens a mortuis, jam non moritur (Rom. vi, 9),* unde veræ resurrectionis testis est. Ea enim vera est quæ morte

(1) Non ergo existimabat Joslenus Lazarum fuisse Massiliensem episcopum.

non solvitur. Hanc suis promittit Deus juxta Apostolum: *Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul et resurrectionis erimus* (Rom. vi, 5). Hic est pars v.

Sedere ad Patris dextram quomodo Christus dicatur.

XIII. *Ascendit ad cælos, sedet a dexteram Dei Patris omnipotentis, inde venturus est judicare vivos et mortuos.* Quadragesima dies intercurrerunt inter Pascha et Ascensionem, in quibus cum discipulis conversatus est Dominus. Sicut in Pascha resurrexit, ita in die Ascensionis conditionem naturæ nostræ, quam de homine matre natus assumpsit, super cætos collocavit. Nam secundum divinitatem qui ubique erat, et ibi deesse ante non poterat. Quod vero sedere dicitur, non ad membrorum positionem referas animum, quasi in hoc statu sit, sed judicariam intellige potestatem: quia *omne judicium dedit Pater Filio* (Joan. v, 22). — *Sedet ad dexteram Dei Patris.* Non est Deus Pater corporale aliquid quod dexteram habeat vel sinistram; simplicissima natura, quæ ubique tota est, nullis dimensionibus circumscribi potest, ut aliquid ejus dextrorsum sit et sinistrorsum, ante vel retro, sursum vel deorsum: sed per dexteram intellige summam beatitudinem, in qua æqualis est semper Patri Filius; sicut e contrario per sinistram summam miseriam, juxta illud: *Hædi autem a sinistris* (Matth. xxv, 55). — *Inde venturus est judicare vivos et mortuos.* Apostolus dicit: *Omnes rapiemur obviam in aera* (I Thess. iv, 17). Ibi enim creditur esse futurum judicium. *Veniet autem, secundum humanitatem dictum est, quia viderunt crucifixores Domini in quem pupugerunt, id est ipsius humanitatem.* Tolleitur tamen impius, ne videat gloriam Dei, neque omnino miser esse poterit, cui Deus manifestabit seipsum. *Vivos* intellige eos, quos adventus ejus qui sicut fur in nocte veniet, ad hoc viventes inveniet, qui tamen in ipso adventu morientur, et si quid adhuc erat, in eis longo tempore puniendum, in momento purgabitur, præ terrore et horrore et angustia adventus ejus. *Mortuos*, scilicet quos adventus ejus jam mortuos inveniet et resuscitabit, vel vivos justos, qui ad vitam destinati sunt; mortuos, qui morte æterna damnandi sunt. Attendant hujus fidei professores in hoc Symbolo, ad hoc Christi humanitatem et humiliationem, per quam reconciliati sunt, ita diligenter commemoratam, ut ingrati non existant beneficiis Redemptoris sui, qui eos per suam humanitatem reconciliavit, per deitatem absolvit, ne jure priventur paternis bonis propter ingratitudinem sibi adjudicatis.

XIV. *Credo in Spiritum sanctum.* Spiritus sanctus tertia persona est in Trinitate, qui est verus et unus cum Patre et Filio Deus. In eum ergo sicut in Patrem et Filium credendum est, qui consubstantialis Patri et Filio, ab utroque æqualiter procedit. Quid sit autem credere in Deum, sicut supradictum est, hic recollige. Convenienter autem in septima parte fides Spiritus sancti, qui septiformis dicitur,

collocatur, propter septem gratias quæ in Isaia leguntur.

XV. *Sanctam Ecclesiam catholicam*, repetendum est *Credo*, et in præpositio prætermittenda. Non enim in aliud credendum est, nisi tantum in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, nec alibi quietem invenit rationalis creatura. Unde in Psalmo: *Sitivi anima mea ad Deum fontem vivum* (Psal. xli, 5). Et alibi: *Concupivit et deficit anima mea in atria Domini* (Psal. lxxxiii, 5). Sic ergo distingue: *Credo Ecclesiam catholicam esse sanctam.* Ecclesia congregatio fidelium, catholica communis interpretatur. Ea itaque congregatio fidelium sancta credenda est, quæ communi fide innititur, ea scilicet quæ prædicata ab apostolis, firma perseverat in prælatis ecclesiarum et inviolabilis permanet, et in multitudine populorum, et non ea quæ in cubiculis, vel post telas ab hæreticis susurratur. Hic est pars viii.

Sanctorum communio quid.

XVI. *Sanctorum communionem.* Repetendum est, *Credo sanctorum communionem*, id est ecclesiasticorum sacramentorum veritatem, cui communicaverunt sancti, qui in unitate fidei de hac vita migraverunt, ut plenius intelligas, si quis te interroget, ut in sermone te capiat, quid sentias de baptismo, quid de corpore et sanguine Domini, quid de cæteris sacramentis, noli cum furno hiare sed breviter responde: Id credo de his et cæteris sacramentis, quod sancti crediderunt veraciter. *Credo sanctorum communionem*, id est sanctos communiter habere dona cælestia, non quod alter plus altero non habeat, quia *differt stella a stella in claritate* (I Cor. xv, 41), sed ita invicem ardent in claritate, ut nec inferior superiori invidet, nec superior inferiorem contemnat.

XVII. *Peccatorum remissionem.* Repetendum est, *Credo remissionem peccatorum*, non eorum tantum quæ per baptismum remissa sunt, sed et eorum quæ per humilem confessionem digna satisfactione mundantur. Hæc est pars

XVIII. *Carnis resurrectionem.* Repete *Credo.* Humana caro, quæ aliquando animata fuit, in die judicii resurrectura est, et quælibet anima corpori quod rexit, quantumlibet putrefacto, quantumlibet disperso, in momento, in ictu oculi assignabitur, ut boni duplici stola, id est in anima et corpore beatificentur, et mali duplici contritione conterantur. Hæc est pars xi.

XIX. *Vitam æternam.* Repetendum est *Credo.* Mortuorum resurrectiones, quæ ante Christum et post Christum celebratæ sunt, mors subsecuta est: generalis vero ista resurrectio separationi animæ a corpore obnoxia non est; sed, sive boni ad percipiendam vitam æternam, sive mali ad sustinenda æterna supplicia, perpetuo subsistent. Hic completur pars xii. *Amen.* Amen quasi signaculum totius est Symboli, ac si dicatur: Quidquid in his xii sententiis continetur, necessarium est ad fidem quæ perducit ad speciem

INCIPIT EXPOSITIO EJUSDEM

DE ORATIONE DOMINICA

Oratio Dominical verbis brevis, longa sententiis. A potius ad linguam locutio, ad cor pertineat meditatio. Parum tamen prodest scire qualiter orandum sit, nisi etiam sciamus quid orandum sit; quod nisi doceamur, scire non possumus, dicente Apostolo: Nam quid oremus, sicut opus est, non scimus, sed Spiritus sanctus postulat pro nobis (Rom. viii, 26), et docet, postulare facit, et cum eo Pater et Filius, quia eadem est doctrina, et operatio trium.

Quomodo orandum. Quid orandum.

I. Sicut tua postulavit fraternitas, Symboli sensum, profundiora veritatis aliquantisper explanavimus. Nunc ad Dominicæ orationis profundum convertimur, non in abysso fundum quærentes, sed in superficie tantum natate cupientes. Dominica enim Oratio adeo brevis est, adeo longa; brevis verbis, longa in sententiis, ut nemo sit qui non in ejus contemplatione cæcutiat. Omnis quippe rationalis postulatio, aut de appetendis bonis est, aut de vitandis malis, et de dimittendis commissis. Quidquid ultra citraque est, aut imperfectum est, aut superabundans. Totum hoc in tam compendioso sermone diligens lector circumscripse inveniet. Nam cum oramus, ut sanctificetur nomen Dei, ut adveniat regnum ejus, ut fiat voluntas ejus sicut in cælo et in terra, ut panis quotidianus detur nobis, hoc pro appetendis bonis est vitæ futuræ vel præsentis. Cum vero dicimus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*, pro dimittendis commissis est. Cum vero supplicamus ne nos inducat in tentationem, sed liberet nos a malo, pro vitandis malis aperte est. Hac igitur oratione devotius orandum est, in qua nec extra relinquatur quod necessarium sit, nec intra postulatur quod superfluum. Credibile est Deum non facile negare quod per verba quæ docuit postulatur, si voci mentis concordat affectus. Docuit siquidem nos orationem qui docuit humilitatem Jesus Christus, dicens: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde (Matth. xi, 29)*; qui docuit sobrietatem, dicens: *Non graventur corda vestra in crapula et ebrietate (Luc. xxi, 34)*; qui docuit nos jejunare dicens: *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes (Matth. vi, 16)*; qui docuit eleemosynam facere, dicens: *Cum facis eleemosynam, nesciat dextera tua quid faciat sinistra (ibid.)*. Qui hæc docuit, Orationis doctrinam præterire non debuit, quæ ad supradicta consequenda et conservanda plurimum valet, dixitque: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, et cum oraveris, ora Patrem tuum (Matth. vi, 6)*. Qualiter orandum sit prius docet, id est, ut exclusis phantasiis terrenarum cupiditatum, quæ per ostia sensuum descendunt ad cor, quod D

potius ad linguam locutio, ad cor pertineat meditatio. Parum tamen prodest scire qualiter orandum sit, nisi etiam sciamus quid orandum sit; quod nisi doceamur, scire non possumus, dicente Apostolo: *Nam quid oremus, sicut opus est, non scimus, sed Spiritus sanctus postulat pro nobis (Rom. viii, 26)*, et docet, postulare facit, et cum eo Pater et Filius, quia eadem est doctrina, et operatio trium.

Orationis Dominicæ petitiones aliæ ad præsentem aliæ ad futuram pertinent vitam.

II. Dicit autem. Sic autem orabitis: *Pater noster*, et nota quam diligens doctor est, qui tam compendiosis verbis, id est motulis septem sive petitionibus universa postulanda comprehendit. Alioquin si per dispendia verborum hoc fecisset, pravum cor hominis et instabile cum longo sermone teneri non posset. Nam qui meditationem cordis cum *Pater noster* non habet, cum toto psalterio vix habere poterit. Meliora tamen sunt quinque verba cum intellectu, quam decem millia verborum sine sensu. Istarum vero septem petitionum tres primæ in præsentis vita operari possunt et postulari, non nisi in beata vita perficiuntur. Tres ultimæ in præsentis vita necessariae sunt, ut ad beatam vitam perveniantur; sed, cum ad ipsam perventum fuerit, omnino necessariae non sunt. Media vero quæ est: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, ex parte in præsentis vita necessaria est, et cum ea finiatur: ex parte vero ad futuram vitam spectat, et non nisi in ea durabit et perficietur, quod sic in singularum expositionibus, Deo volente ostendemus. Nunc ad ipsum corpus Dominicæ Orationis exponendum veniamus. *Quanta Dei dignatio, qui noster voluit esse Pater.*

III. *Pater noster, qui es in cælis*. Oratorum sæcularium mos est, ut cum grande aliquid judici persuadere intendunt, utantur exordio ad captandam ipsius præcipue benevolentiam. Juxta hunc morem spiritualis iste postulator docetur a Creatore suo, a redemptore, a confratre suo Jesu, antequam postuletur, ejus benevolentiam captare, a quo impetrare desiderat, et dicit *Pater noster*, ac si diceret: Grande quidem est quod postulare volo, sed a Patre postulo, non ab alieno. Natura eram filius iræ, gratia autem præveniente et subsequente, fide mundans cor, filium adoptionis esse voluisti, hæredem tui, cohæredem Christi: quomodo ergo quidquam negare poteris, qui tam admirabile dedisti, ut sis eis Pater? Sub Veteri Testamento quis præsumebat Deum appellare Patrem? Dominus nomen illi. *Et ego Dominus (Isa. xlii, 8)*. Timore serviebant, ut servi, et non amore ut

filii. Populus vero acquisitionis, non tam timore A quam amore subjectus est ei. Videat tamen qui dicit *Pater* ad Deum orans, ne mentiatur. Si enim Deus est ei pater, et ipse est ei filius. Sed dicit Evangelium : *Cujus opera facis, ejus filius es.* Si opera carnis facis, filius diaboli es, quæ manifesta sunt, fornicationes, immunditiæ, luxuriæ, etc., qui talia agunt regnum Dei non consequuntur. Quod si in aliquo supradictorum actu vel voluntate te invenis, ne usurpes Deum appellare Patrem. Jure indignabitur adversus filium diaboli, qui se mentitur Deum habere Patrem. Et quis est qui actu vel voluntate non fecerit opera diaboli? *Omnes quidem peccavimus, et si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est (Joan. 1, 8).* Nemo ergo ad salutem suam dicet *Pater noster*? B Absit! Attende. Sapientia sapienter locuta est; non dixit, cujus opera fecisti, alioquin omnes filii diaboli essemus, sed cujus opera facis innectens, ac si dicat : Dicturus *Pater noster*, præcogita si in aliquo criminali acta sis, aut in criminali voluntate. Si talem te invenis, tace; filius diaboli es, non te exaudiet Deus sub patris nomine, quia non filius ejus es, sed potius filiaster : ne desperes, descende in cor, pœniteat te peccasse, muta malam voluntatem, arripe boni desiderium, jam filius Dei es. Opera enim ejus jam volendo facis, perfecta voluntas animi reputatur pro opere facti. Dic ergo audacter *Pater*, nihil debet charius esse filio quam Pater, nec Patri quam filius. Caritas Dei in te est.

Deus omnium Pater, non unius solum.

IV. *Noster.* Cognoscit iste petitor, Deum non singulariter unius, sed omnium fidelium Patrem, ejusdem vero Patris filios fratres esse necesse est. Quod fratres eos esse cognoscis, amare invicem oportet, nam, *si fratrem quem vides non di igit, Deum quem non vides, quomodo potes diligere? (I Joan. iv, 20.)* Deum diligis et proximum? Perfectus es in charitate. Nihil tibi negat qui charitas est. Jam non contemnat dives pauperem, si eum fratrem recognoscit. Et vide quam benigna oratio, quæ nunquam pro se solo, sed pro omnibus confratribus orat. Efficacior est autem oratio, cum omnes pro omnibus, quam cum singuli pro se solis orant, juxta illud : *Væ soli, quia, cum ceciderit, non habet sublevantem (Eccle. iv, 19).* D

V. Et ne patetur ad carnalem patrem dirigi hæc oratio, adjungit : *Qui es in cælis*, id est qui mansionem habes in his, quorum conversatio et desiderium in cælestibus est, id est in dilectoribus tuis, juxta illud : *Si quis diligit me, Pater meus diligit eum, et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv, 23);* non quod Divinitas magis in cælo circumscribatur, quam in terra, quia ubique est. Sed accommodatissime justus cæli nomine significantur, sicut ibi : *Cæli enarrant gloriam Dei (Psal. xviii, 2).* Peccatores terra dicuntur, sicut ibi : *Terra es, et in terram ibis (Gen. iii, 6),* quasi tantum spiritualiter distet inter justum et peccatorem, quantum corporaliter inter cælum et terram.

Prima Domnicæ orationis petitio.

VI. Captata benevolentia, postulat *sanctificetur nomen tuum*, et hæc est prima postulatio, de his quæ non nisi in beata vita perficiuntur. Videretur autem rationabilior ordo, ut primum illa peteret, quæ in præsentia vita proficiunt, et ad præmia consequenda in beata vita necessaria sunt. Sed attende quod postulator iste ita charitate fervet, ut quæ posteriora sunt et transitoria obliviscens, ad anteriora et semper manentia toto animi desiderio anhelet; dicitque, *Hæc oro, hæc postulo, ut nomen tuum sanctificetur, non ut sanctum sit, quod non sanctum esse impossibile est. Hoc enim otiosum esset, sed ut ab omnibus sanctum cognoscatur.* Nunc in Judæa notus est Deus, id est fidelibus et confitentibus. Gentes vero ignorant Deum; sed, cum dies judicii advenerit, et justus suscipient æternam beatitudinem, injusti vero summam miseriam, tunc ab omnibus cognoscetur Deus, et nemo extunc idolum credet esse Deum. Vel aliter : *Sanctificetur nomen tuum*, hoc scilicet *Pater*, Judæi et gentes quæ non credunt Jesum Dei Filium, non credunt Deum ei esse Patrem consubstantialem, coæternum, sed et ipsi non credunt in baptisate regenerationem, in qua adoptamur a Deo Patre in filios et filias, sed cum s vocant nos. Nomen ergo paternitatis in Deo non sanctum, sed abominabile eis ideo videtur. Sed, cum ad beatam vitam ventum fuerit, et videbunt universi omne judicium datum Filio, non poterunt negare quin Deo Filio Deus sit Pater. Nam, cum viderint denuo natos in sacramento baptismatis in dextera collocatos, ut perfruantur bono paternæ hereditatis, hæredes Dei, cohæredes autem Christi, tunc indubitanter apparebit in Deo sanctum nomen paternitatis. Vel ita : Nomen et gloria Patris est Christus. Ab hoc nomine Christiani denominantur. Precatur ergo ut nomen Christianum, quod modo Judæis et gentibus execrabile est, ab eis sanctum cognoscatur; quod fiet in beata vita, juxta illud : *Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam, et finem illorum sine honore (Sap. v, 4).* Quomodo ergo sunt inter filios Dei?

Petitio secunda.

VII. Secunda petitio : *Adveniat regnum tuum.* Quo veniet, aut unde veniet quod ubique est? Nusquam enim est ubi non regnat Deus, juxta illud : *Si ascendero in cælum, tu illic es; si descendero in infernum, ades, etc. (Ps. cxxxviii, 8.)* Phreneticus nescit ubi est, aut quis est, et tamen usquam est, aliquis est. Cæcus nescit lucem propinquam, et tamen cum peccatis servit, super se Deum regnare non cognoscit, quia non est Deus in conspectu ejus. Orat ergo ut regnum Dei, quod deest ignorantibus, ab omnibus cognoscatur. Vel apertius in his præcipue regnat Deus, in quibus peccatum non regnat, nec est, nec esse potest. Regnat in diabolo et in membris ejus, quibus placet peccatum et ei omnino non resistunt. Est et non regnat in his qui cum ex fragilitate carnis vel ex suggestionem diaboli peccaverunt, statim

pœnitent eos, et sine mora consententur. Esse potest et non est, ut in recenter baptizatis, et sicut in Adam antequam prævaricatus fuisset : verum in beatis angelis, qui post casum aliorum ita confirmati sunt, ut jam peccare non possint, et in sanctorum animabus regnare dicitur Deus. Postulat ergo ut in illa excellentia Deus regnet in nobis, in qua regnat in angelis, scilicet ut peccatum omnino alienum sit a nobis, neque regnet, neque sit, neque esse possit.

Tertia petitio.

VIII. Tertia petitio : *Fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra.* Voluntati ejus quis resistit? Et tamen orat ut ita fiat concors voluntas fidelium adhuc in terra commorantium voluntati Dei, sicut concors est voluntas sanctorum angelorum, quibus nihil displicet quod Deo placeat, nec quidquam placet quod Deo displiceat. Vel ita : Modo caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Precatur ergo ut, sopita hac dissidentia, tota anima sicut ratione concordat Deo, ita sensualitate qua gravatur a carne, ab eis nullo modo dissideat, juxta illud : *Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum (Psal. LXXXIII, 5)*, quod non nisi in beata vita perficietur. Et hæc est tertia petitio.

Quarta petitio. — Panis nomine omnia necessaria petuntur. Osculum pacis ante communionem.

IX. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Dicunt grammatici quod panis a *pan* Græco dicitur, quod est *totum*. Unde hic per panem omnis substantia, quæ ad præsentem vitam transigendam necessaria est, non incongrue postulatur, id est victus et vestimentum necessaria corpori juxta Apostolum : *Habentes alimenta et quibus tegamur, his contenti simus (I Tim. VI, 8)*, atque doctrina verbi Dei, et communicatio corporis et sanguinis Domini, quæ sunt viaticum animæ in præsentem vitam ne deficiat in via, ut non perveniat ad vitam beatam. Dicatur ergo panem sicut supra expositum est, *nostrum*, et non alienum. Alienum enim a nobis est quicquid superfluum est, et juris alterius est qui eo indiget. *Quotidianum*, qui quotidie necessarius est. Neque enim panis temporalis semel sumptus in sempiternum sufficit, sed de die in diem necessarius est. Quod si realiter corpus et sanguinem Domini sumimus, spiritu et fide communicantibus unimur. Unde in com-

vident, extra *Pater noster* essent. Quamvis quidam exponant hodie, quasi hoc anno, ut de messe ad messem, de vindemia ad vindemiam, sine peccato providere liceat. Quarta petitio sic exposita ad tres sequentes videtur pertinere. Postulat enim necessaria præsentis vitæ, non æternæ, quia tunc nec corpus cibo et potu nec anima prædicatione vel corporis et sanguinis Domini reali assumptione egebunt, cum Deus erit omnia in omnibus. Alia littera est, *panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie.* Refectio quæ omnem substantiam superat, Deus est, qui recte supersubstantialis dicitur. Materialis panis lenire famem et sitim potest, non delere. Etenim hodie satur, nisi cras vel post cras satiatur, esurit et sitit. Postulator igitur iste hanc fastidians vicissitudinem, orat illo pane cibari qui est super omnem creaturam, quo cibato non esuriet neque sitiet amplius, juxta illud : *Beatus qui comedit panem in regno cœlorum (Luc. XIV, 15)*. — *Quotidianum*, quia nec per momentum sine Deo esse non possimus, et hodie dari petit. Verum hodie in beata vita erit, quod nulla nox interpolabit, quia unus et quotidianus dies semper erit. In hoc ergo die pane angelorum pro modulo suo cibari desiderat, ubi quomodo illi, nec ipse amplius esuriat. Juxta hanc expositionem, ad tres præcedentes pertinere videtur, et id postulat, quod non nisi in beata vita implebitur. Ideoque superius hanc petitionem, quam medium terminum appellavimus, quia secundum alteram expositionem cum tribus præcedentibus, secundum alteram cum tribus sequentibus participare videtur.

Quinta petitio. — Si vis dimitti, dimitte.

X. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus.* Quinta hæc petitio de dimittendis commissis ad præsentem vitam pertinet. In beata enim vita nemo peccabit, ideoque dimissione peccatorum opus non habebit. Postulator ergo iste, qui ad bona beatæ vitæ in primis postulationibus tam ardentem se extenderat, rediens ad se cognoscit adhuc se conversari in misera ista vita, quæ plena est miseriis et peccatis, orat ut dimittantur nobis debita nostra, quibus non dimissis, ad regnum cœlorum non pervenitur. Rogat autem hoc cum hac additione : *Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*, id est : si dimittimus, dimitte ; si non dimittimus, ut dimittas non præsumimus postulare. Gravis conditio : *Qui odit fratrem suum homicida est (I Joan. II, 11)*. Occidis aliquis fratrem tuum, nisi dimittis ei, sed desideras mortem ejus, et dicis Dimitte, sicut dimittimus. Insanus es. Sed fortassis prætereunda hæc conditio, et simpliciter dicendum : *Dimittite nobis debita nostra.* Si vis corrigere : *Pater noster*, et sapientior videri quam ipsa Sapientia, quæ eam dictavit, insipientissimus es. Si vis dimitti, dimitte. Juxta Evangelium, *dimittite et dimittetur vobis (Luc. VI, 5)*. Alioquin qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, clamabit, et ipse non exaudietur. Etiam munus tuum non recipit Deus, nisi tu prius tuas dimiseris, offensas, juxta illud evangelium : *Si offers munus*

tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum (Matth. v, 23). Debita poscit remitti. Peccata ideo appellari videntur debita, quia pro eis debetur satisfactio, quia, sicut nullum bonum irremuneratum, ita nullum malum impunitum. Videtur ergo petere, ut peccata pœnitentibus nobis omnino remittantur, et satisfactio pro peccatis lenior fiat, et citius indulgeatur. Nam et bene defunctorum animæ, quibus remissa sunt peccata in pœnitentia et confessione, in purgatoriis locis purgantur, si non plenam satisfactionem fecerint in præsenti vita, pro quibus etiam post mortem sacrificium corporis et sanguinis Dei offertur, et eleemosynæ fiunt, ut pœna qua purgantur eis mitior fiat, et citius finiatur. Credit aliquis fratri suo egenti pecuniam vel quamlibet substantiam suam sine scœnore, melius fecisset, si dedisset; attamen bonum facit, si præstando egenti subvenit. Numquidnum dimittet ei Deus, si et hic debitum non dimiserit? Absit! Verumtamen, si adeo pauper sit, quod reddere non possit, melius est dimittere, quam angariare, juxta illud: *Serve nequam, omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me. Nonne ergo et tu debuisti misericordiam conservo tuo, sicut et ego tui misertus sum? (Matth. xviii, 32.)* Sequitur: *Et ne nos inducas in tentationem.*

Sexta petitio.

XI. Sexta petitio de removendis futuris malis est. Non enim sufficit dimissa nobis esse mala præterita, nisi servet nos Deus de his in quibus nondum incidimus. Et hoc ita dicit: *Ne inducas nos, etc.* Tentari non est peccatum, sed coronam generat. *Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit (II Tim. ii, 5).* Legitur: *Tentavit Deus Abraham (Gen. xxii, 1), et tentat vos Dominus Deus vester (Deut. xiii, 5).* Nisi consensum præbeas perversæ tentationi, quam vel caro infligit, quæ concupiscit adversus spiritum, vel immittit malignus spiritus, juxta illud: *Immisiones per angelos malos (Psal. lxxvii, 49), non peccas, sed te in melius promotes. Quod si in plena voluntate habes opere complere, unde tentaris, si*

(2) S. Augustinus, Serm. 98, *De verbis Luc.*, cap. vi.

A posses, prima morte mortuus es. Verendum est ne in secundam operis, et in tertiam prorsus consuetudinis (1). Orat ergo ut non inducat nos Deus in aliquid peccatum: sed quia sine ipso a peccato nos abstinere non possumus, inducere in tentatione videtur, cum nos non defendit, et gratiam non largitur: quam tamen gratiam non nisi gratis donat, quia non eam promeruimus, imo juste perdidimus. Et nota quod, cum postulat non induci in consensum prave tentationis, omne genus peccati orat a se longe fieri, quoniam qui non consentit non operatur, qui non operatur non consuescit. Et hæ sunt tres mortes animæ, in quas precatur non induci.

Septima petitio.

XII. Septima est: *Sed libera nos a malo.* Vita præsens sine quocunque peccato non subsistit secundum Joannem: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus (I Joan. i, 8).* Sed levia sunt et quæ facile, si tantum nos pœniteat, veniam consequuntur, et in communi, *Confiteor Deo* deleri creduntur. Petit ergo liberari et ab his malis, sine quibus vita præsens ex fragilitate carnis non geritur. Aliter: *Libera nos a malo*, id est a diabolo. Diabolus enim præcipue dicitur malus, sicut e contrario, *nemo bonus nisi solus Deus (Marc. x, 18).* Quia ergo diabolus fini nostro insidiatur, et non curat quales fuerimus, sed quales circa finem vitæ existamus, in eo articulo petit liberari a diabolo, ubi et B. Martino astare præsumpsit, ut in eo tunc mali nihil reperiat, sicut in beato Martino nihil reperit.

XIII. *Amen.* Amen quasi sigillum est confirmationis, ut si fideliter postulat, repulsam non patitur. Septem istas petitiones Lucas in quinque comprehendit. Nam *Fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra* præteriens, in duobus præcedentibus contineri intelligit. Ultimam: *Sed libera nos a malo*, non apponit, quasi in præcedenti contineatur: *Et ne nos inducas*; unde non apponitur *Et libera nos*, imo *Sed libera*, ut non per se sit petitio, sed de superiori pendens. Nituntur quidam his septem petitionibus septem dona Spiritus sancti et octo beatitudines applicare; sed, quoniam ad eruditionem simplicium non multum prodesse videntur, scienter præterivimus.

JOSLENI SUESSIONENSIS

CHARTA PRO MONASTERIO SILVÆ MAJORIS.

(MABILL., *Annal. Bened.*, VI, 664.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, G. Dei patientia Suessorum vocatus episcopus, P., ejusdem gratia venerabili abbati monasterii de Silva Majori, omnibusque successoribus ejus canonicè substituendis in perpetuum.

Cathedra, cui Deo auctore præsidemus, plus sollicitudinis gerit quam quietis, plus laboris secum trahit quam tranquillitatis. Quod enim bonus pastor

D sibi commissarum ovium vexationibus opponere se debeat, earumque injurias sui ipsius interpositione refellere, divinum est oraculum; bonus enim pastor Christus et animam suam posuit pro ovibus suis. Eapropter, frater in Christo charissime, injuriosæ vexationi, qua Raynaudus comes Suessionensis monasterio S. Pauli, quod juris est abbatiæ, super altare de Terni faciebat, qualiter restiterimus,